

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszko István lelkészhez Rákoskeresztúrra (Pest megye) küldendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:
NOSZKO ISTVÁN
 rákoskeresztúri lelkész.
 FŐMUNKATÁRSÁK
 SCHOLTZ ÖDÖN JAHN JAKAB BLATNICZKY PAL
 ártalmi esperes-lelkész kiskéri lelkész. cinkotai lelkész.
 DUSZIK LAJOS GÖMÖRY JÁNOS
 szatmári lelkész. eperjési főgym. igazgató

Megjelenik hetenként evv iven
 A lap ára:
 Egész évre ..... 14 K
 Félévre ..... 7 K
 Egyes szám ára ..... 40 f
 Hirdetések és pályázatok ára
 Egész oldal ..... 40 K
 Állandó hirdetésre megve yezes színt

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: Zsinati ülésünk. — Zsinati előértekezlet. — Béke a harcban. — Jubiláris gyűjtésünk. — szikla. — Belélet — Pályázatok és hirdetések.

Zsinati ülésünk.

Folyó hó 4-én d. e. 10 órakor nyitotta meg Báró Prónay Dezső elnök a zsinatot. Elnöki megnyitójában rámutatott azon okokra, melyek a zsinatnak alkotó és eredményes munkájára háros befolyással voltak. Az ülést a következő magasreptű beszéddel nyitotta meg:

„Főtisztelendő és méltóságos zsinat, mély tisztelettel de mély megidulással is üdvözlöm a magyarhoni evangelikus zsinatunk egybegyűlt tagjait. Az a szép szám, amelylyel a zsinat tagjai a mai napon egybegyűltek élénk tanúsága annak, hogy a buzgalom a nehéz időkben is és az érdeklődés egyházunk ügyei iránt valóban igen nagy. [Nehéz időket élünk. Dannak események, amelyek olyan súlylyal nehezülnek az ember lelkére, hogy áthatják egész gondolatvilágát és az események sulya alatt az ember ezen benyomások alól szabadulni nem képes. Megindító küzdelmeknek, óriási harcoknak vaggunk mi a tanui. Olyan háboru dul, aminőre kevés példa akad a világtörténelmében, ámbár a világtörténelme tulnyomó nagy részében küzdelmek, harcok véres háboru folyamata. A sulyos harcok legutóbbi eseményei olyan közélről érintenek bennünket nemesak mint magyar honpolgárokat, de mint magyar protestánsokat is.

A magyar protestantismus történetében különös jelentőséggel bír Erdély. Erdély nagy fejedelmei vívták ki a protestánsok számára a szabad vallásgyakorlatot. Boesky, Bethlen, Rákóczi azok akiknek küzdelmei megalaposták a magyarhoni protestáns egyháznak számára a vallás szabad gyakorlatát és lehetségesé tették békés fejlődését. Jötték idők, amikor ezek az alapok ismét megrendültek, de tagadhatatlan tisztelet zsinat, hogy midőn mi itt zsinatra összegyülekeztünk ezt köszönhetjük azoknak a béke-

kötéseknek, amelyek az erdélyi fejedelmek harcai nyomán létesültek. Törvényekben van lerakva a sáne és biztosítja számunkra a vallás szabad gyakorlatát és egyházi önkormányzatunkat.

Ki ne gondolna mély megilletődéssel és aggodalommal hogy Erdély, a mely protestáns egyházunk történetében és általában a protestáns kultura terjesztésében oly nagy feladatot teljesített, van kitéve az ellenség dulásának.

A körülöttünk duló háboru nehezé teszi a nyugodt tanácskozást, ami a törvények alkotásához feltétlenül szükséges. Zsinatunk ügyrendje szerint tizenöt tagnak joga van a zsinatnak összehívását kérni. Huszonöt tagtól érkezett hozám kérvény, amelyben azok a zsinatnak szept. vagy október havában való összehívását kívánják, az elnökségnek tehát köteleességévé vált a zsinat összehívása. Összehívtuk a mai napra, amely legalkalmasabbnak látszott arra, hogy a megjelölt időn belül a zsinatot megtartsuk és tárgyait elintézzük.

Mély tisztelettel üdvözlöm a zsinatnak egybehívott tagjait, a zsinatot megnyitom.

Megnyitó után konstatálja elnök, hogy a zsinat határozatképes amennyiben 88 tag van jelen.

Ezek után következnek az elnöki előterjesztések az alábbiakban:

1. Lándori Dr. Héler Zoltán és társainak kérvénye a zsinat összehívása tárgyában.

2. A tiszai kerületi egyházmegyék határozatait a mostani üléselés kérdésében.

3. A zsinati tagok között beállott változásokról szóló jelentéseket és eddig betérjesztett megbízó leveleket.

Utolsó üléselésünk óta elhunytak:

a) Tomka Gusztáv a Tolna-Baranya megye esperese és zsinati képviselő.

b) Dr. Kobilitz Elek zsinati képviselő.

c) Belák István egyházmegyei felügyelő és zsinati képviselő.

d) Kosztolányi Sándor egyházmegyei felügyelő és zsinati képviselő.

Bemutatom Kovács Andor megválasztott zsinati képviselő levelét, továbbá Kosztolányi István, Eöszé Zsigmond és Stettner Gyula lemondása folytán, aki később el is hunyt, Beyer Teofil megbízó levelét.

Bemutatom továbbá az egyetemes egyház fölterjesztését a püspöki diskrecionális jog kérdésében.

5. Felsőtisztás felterjesztését ugyanazon kérdésben.

6. Grinád közs. felterj. ugyanazon kérdésb.

7. Egyházasdengeleg „ „

8. Somorja „ „

9. Érujfalú felterjesztését az ág. hitv. evang. egyház elnevezése kérdésében.

10. Felsősztergály felterjesztését a budapesti egyházak kérdésében.

11. Csehberek felterjesztését a lelkész választás kérdésében.

12. Hét egyház és pedig: Turréta, Berencbukócz, Ótura, Verbócz, Szakoleza, Hisporuba és Zsibritó egybehangzó nyilatkozatát a zsinati előmunkálatokra.

13. Az egyetemes egyház felterjesztését arra vonatkozólag, hogy lelkészek is lehessenek vallástanárok.

14. Az egyetemes egyház felterjesztését a háboruban eltűnt egyházi alkalmazottak javadalmi kérdésében.

15. Az egyetemes egyház felterjesztését az önként lelépő igazgatók fizetésének rendezése kérdésében.

16. A lipcsei egyházmegye tanítószékének felterjesztését a tanítók egyházi képviseltetése tárgyában.

17. A tiszai kerület felterjesztését a tanítók egyháztanácsai tagsága tárgyában.

18. Pozsony városi egyházmegye tanítóegyesületének felterjesztését a felekezeti tanítók fizetésének az államiakéval egyenlővé tétele tárgyában.

19. A fehérkomáromi egyházmegye tanítóegyesületének felterjesztését ugyanazon kérdésb.

20. A tiszai kerület felterjesztését a közgyűlésre kitűzendő tanító tagok költségeinek viselése tárgyában.

21. A tiszakerületi egyházak észrevételeit a zsinati előmunkálatokra.

22. A zsinati alkotmány és jogügyi bizottság törvényjavaslatát az egyházi alkotmány második és harmadik részének módosítása kérdésében és a Budapest székesfővárosi ág. hitv. evang.

egyházközségről szóló új törvény tárgyában.

23. A zsinati pénzügyi bizottságnak törvényjavaslatát az egyházi háztartásról.

24. A lelkeszi fizetés rendezéséről szóló törvényjavaslatot.

25. A zsinati tanügyi bizottság törvényjavaslatát az egyház iskoláiról.

26. A zsinati törvénykezési bizottság törvényjavaslatát az egyházi törvénykezési rendtartásról.

27. Jánossy Lajos és Léndori Dr. Kéler Zoltán zsinati tagok javaslatát a katonai és egyéb közintézményeknél levő lelkeszségek rendezése tárgyában.

28. A bányai egyházkerület felterjesztését, az evangélikus katonai lelkeszi intézmény újra szervezése tárgyában.

29. A zsinat berekesztésére vonatkozó indítványt.

Az elnök indítványára az ügyrend értelmében az elhunyt és lemondott zsinati képviselők megbízó levelét az igazoló bizottságnak adják ki jelentés tétel céljából.

Dr. Szelényi Aladár felolvassa az igazoló bizottság tagjait.

Miután Elnök a távolmaradott képviselők bejelentését közli, egyben megteszi indítványát az ülés berekesztésére. A gyűlés az indítványt elfogadja s elhatározza, hogy a zsinatra vonatkozó összes előmunkálati iratokat, továbbá a felterjesztéseket az egyetemes egyház levéltárába helyezi el.

Dégül Elnök indítványára Dr. Mikler Károly jegyző felolvassa az igazoló bizottság tagjainak névsorát s ezzel az ülés befejezést nyert.

II. ülés.

Délelőtt 11 órakor Elnök megnyitja az ülést. Jelenti, hogy az igazoló bizottság eljárás közben és erről Mikler Károly jegyző jelentését előterjeszti.

Mikler Károly jegyző jelenti, hogy az igazoló bizottság a beadott megbízó leveleket át, vizsgálta és ennek alapján a következő jelentést, illetőleg javaslatot terjeszti elő.

Az igazoló bizottság nevében javasolom, méltóztassék Eöszé Zsigmond, Kosztolányi István és Kovács Andor urakat mint igazolt zsinati tagokat kijelenteni. Nem javasolhatom ugyanezt Beyer Teofil megbízó levelére vonatkozólag, minthogy ezt csak az alesperes irta alá, holott az E. E. értelmében az egyházmegyei elnökségnek kellett volna aláírni. Ennél fogva Beyer Teofil nem igazolható.

Báró Prónay Dezső elnök: Eöszé Zsigmond, Kosztolányi István és Kovács Andor urakat iga-

zolt zsinati tagoknak jelenti ki; ellenben Beyer Teofil, minthogy a megbízó levélül szolgáló jegyzőkönyvi kivonat nincs szabályszerűen kiállítva ezidőszerint nem igazolható. Dr. Zsilinszky Mihály és Szentiványi Árpád hozzászólása után Elnök Beyer Teofil a hiányok pótlására szólítja fel.

Ezután következett a napi rend, t. i. a zsinat berekesztésére vonatkozó indítvány és erre vonatkozó határozat hozatala. Elnök felkéri Gyurácz Ferenc püspököt, hogy indítványát olvassa fel.

Gyurácz Ferenc püspök indítványa:

„A magyarhoni evangélikus egyetemes egyházunk által a zsinattartáshoz kért királyi engedély alapján az egyházi törvényhozó testület üléseit 1913. december hó 8-án nyitotta meg Budapesten. A törvényjavaslatok elkészítésére a bizottságokat megállapította, s ezek a javaslatokat az 1914-ik év első felében elkészítették. A zsinat azonban az ugyanazon év augusztus havában kitört világháború miatt a bizottságnak munkálatait nem vehette tárgyalás alá. Az ellenségek támadásainak egyik célpontja hazánk volt. A válságos napokban nemzetünk egész figyelmét, erejét, a haza védelmezése foglalta le, s a zsinat nem talált időt arra, hogy összegyűlve nyugodt lélekkel, aggodalomtól menten folytathatta volna tanácskozásait. A vész haragja még nem fáradt el, sőt a velünk, a szövetségeseinkkel szemben álló ellenségek szaporodtak és senki nem tudja, mikor váltja fel a borzalmas háború dulásait az áldott békekesség. Még ma is minden honfi gondját, óhaját, áldozatkész erejét mindenekelőtt a hazánk és egyházunk jövője, szabadsága fölött döntő harc folyamata köti le. Ezek folytán, minthogy nincs remény arra, hogy a zsinattartáshoz az egyházi alkotmányban megállapított idő lejártáig, folyó 1916-ik év december 8-ig feladatát bevégezhetné: a zsinat azon szívből jött fohással, hogy a Mindenható gondviselése örökös drága örökségünket, magyar hazánkat, ennek védelmében küzdő seregeinket, szent kegyelme palástjával fedezze egyházunkat, az ülészakot berekeszti és az egyházi alkotmány 184 §-a értelmében kimondja, hogy feloszlik.

Tiszteletteljesen ajánlom ezen indítvány elfogadását és ily értelemben határozathozatalát. Olyan időket élünk, e válságos időkben, olyan magas, minden gondolatunkat lefoglaló cél áll előttünk, melylyel szemben azt kell mondanunk Kossuth Lajossal, aki 1848-ban e szavakat intézte a nemzethez: hogy ha valakinek még valami óhajta volna, azt és annak teljesülését függessze fel és várakozzék, mert most a haza, ennek üdve és jövője legyen a legelső óhajta és a legfőbb cél. Ugy van, ugy van. Tisztelettel kérem

indítványom elfogadását. Gyűlés az indítványt elfogadja dr. Zsilinszky és Szentiványi hozzájárulása után.

Majd Geduly Henrik püspök emelkedett szólásra: „Méltóságos és főtisztelendő zsinati! Mielőtt tanácskozásainkat véglegesen berekesztenék azt hiszem még egy kötelesség teljesítésére vagyunk hivatva. Az elnökség főérdeme, hogy tanácskozásainkat mindenkor oly jó rendben és emelkedetten folytathattuk. Mindnyájan tudjuk és szívünk mélyén érezzük is, hogy mélyen tisztelt elnökeink szíve fáj legjobban, hogy a zsinat érdemleges munka végzése nélkül volt kénytelen tanácskozásait berekeszteni. Hogy azok az előkészítő munkálatok, amelyek a méltóságos és főtiszt. zsinatnak beterjesztettek, nem vesznek kárba, arról majd a béke helyreálltával fogunk gondoskodhatni, de kötelességünk, hogy m. tisztelt elnökségünknek jkönyvileg is hálás köszönetünket nyilvánítsuk.“

Geduly Henrik püspök szavaira báró Prónay Dezső válaszol s azt javasolja, hogy a hitelesítést este 6 órára tüzzék ki, mikor is egyéb adminisztratív ügyek is szóba kerülnek. Végül az ülést a következő beszéddel rekeszti be Elnök:

„Főtisztelendő és méltóságos zsinat! Megindulva és nem tagadhatom elszomorodva is teljesítem a reám hárult feladatot, hogy magyarhoni evang. egyházunk zsinatát ünnepélyesen berekesztem. Az a két esztendő, mely a zsinat megnyitása óta lefolyt, nem haladt el nyomtalanul felettem. Azoknak súlyát kétfős teherként érzem, mert lelkileg bensőmben mélyen megrendülve viseltem annak tudatát, hogy a sok szomorú és borzalmas esemény amit ez a világháború felidézett, szinte kételkedővé teszi az embert az emberiség jövőjére vonatkozólag. Nem tekinthetek aggodalom nélkül a jövőbe. Olyannak tűnik fel előttem a világháború, melyhez foghatót nem tudok. Legfeljebb a népvándorlás lehetett ehhez hasonló, amely szinte teljesen megsemmisítette a görög és római műveltség minden nyomait. Haladásról beszélünk és a haladáshoz kapcsoljuk az emberiség jövőjét. Büszkélkedünk azokkal a vívmányokkal és felfedezésekkel, amelyeket elértünk. Büszkélkedünk im azzal, hogy immár meghódítottuk a levegőt is és nem épen a levegő meghódítása-e ennek a háborúnak legszomorubb mozzanata. Ennek segítségével pusztítják el a legtöbb védtelen embert, ártatlan asszonyt és gyermekeket? Ide vezet tehát a haladás és ily pusztítás jár nyomában? . . . Egy haladás van csupán, az a haladás, mely a keresztény erkölcsi ideál felé irányít bennünket és ha van valami amit ebből a borzalmas háborúból némi reményként tudok magam elé állítani

az az irás szava: „Jobb a szomorúság az oreák vidámságánál, mert jobbá teszi a lelket.“ Adná a kegyelem Istene, hogy ez a borzalmas háboru jobbakká tenné bennünket! Imádkozzunk.“

Dr. Baltik Frigyes püspök lélekemelő imája után a „Szózat“-ot énekelve oszlottak el a zsinati atyák.

Zsinati előértekezlet.

Az okt. hó 4-én Budapestre összehívott zsinati ülést okt. 3-án este 6 órakor zsinati értekezlet előzte meg. — Báró Prónay Dezső zsinati világi elnök melegen üdvözölte a rendkívüli nehézségek dacára oly szép számban megjelent zsinati képviselőket. Megállapítja, hogy az 1913 évi dec. 8-án megnyílt zsinat tartama ez év dec. 8-án, mivel 3 évi mandátuma van a zsinati képviselőknek megszűnik. Sajnos, a háboru miatt a zsinat munkáját nem folytathatta s bár kezdetben remélhettük még, hogy a háboru csakhamar véget fog érni s a munka folytatható lesz, de csalatkoztunk, mert még most is a nemzetközi helyzet igen bonyolult s a háboru dülése a maga terjedelmében még nagyobb.

Egyházunk több tagja úgy vélekedett, hogy nem volna helyes, ha a zsinat hallgatagon engedné el s azért 25 tag azt kérte, hogy a zsinatot szept. vagy okt. hónapban az elnökség hívja össze. Az ügyrend rendelkezése szerint ennek elég tétetett. Ha esetleg a zsinat érdemleges munkát óhajtana végezni, még 2 hónap áll rendelkezésére. Megteszi a zsinati ülésre szóló előterjesztését, melyet az értekezlet elfogadott. Azután sajnosan állapítja meg az elnök, hogy hazánk egy részét az ellenség megszállotta s ez a körülmény oly aggodalmakat kelt a szivekben, hogy az előkészítő munkálatok befejezése dacára, a kész javaslatok tárgyalása lehetetlennek látszik. Kéri az értekezletet, hogy tájékozás céljából mondjon véleményt, mi lenne a leghelyesebb?

E felszólítás folytán Gyurácz Ferenc püspök mond véleményt. Szerinte a jegyzőkönyvben kell adni nyomatot hogy a tárgyalásban nem a munkakedv, hanem egy vis major akadályozott meg minket, azért tudatosan kell a megnyílt zsinatot bezárni. De tovább ne is menjünk, mert a teljes nyugalom hiányzik, azért nem tartja lehetségesnek a tárgyalást. Majd a békés időkben akkor, amikor erre ismét alkalmas lesz az idő. Igen, hogy nagyon fontos tárgy nyújtott be lelkes zsinati tagok részéről, a hadlelkészek rendezetlen ügye tárgyában, de fájdalom, az idő ennek tárgyalására sem alkalmas. Tűrhetetlen az állapot, hogy úgy az ev., mint a ref. hadlelkészek a

róm. kath. superior alá tartoznak. De ha mi hoznánk is határozatot, kérdés, hogy törvény válhatna-e abból? Nem-e a haza védelme most az első? Indítványozni óhajtja, hogy a zsinat rendszeresen és formailag bezárja üléseit.

Jánosy Lajos zsinati jegyző, mint a javaslat beadók egyike igazolja eljárásukat. Mikor a javaslatot beterveztették, még az erdélyi betörés nem történt. A katonai városokban rég óta nem látjuk azt a sok mellőzést, amely ev. katonáinkat éri, sőt élő törvények ellen hűveinket a r. k. misére vezérik s ott esketik meg a zászlóra. A katonai lelkészi szervezet úgy van alkotva, hogy csak a róm. kath. egyháznak szól javára. A hadügyminiszternek egy referense van: a róm. kath. Feldvikárius és a Feldsuperior, ezek intézik azt is, hogy hová kell a mi ev. tábortestvéreinknek menni. Nálunk csak egy tábortestvér mehet fel a VIII. fiz. oszt.-ba, a többi 4 a IX. rangosztályban marad. Az ev. vallás a katonaságnál ugyszólván akadály a előmenetelnek. Négy tábortestvérünk van 16 hadtestnél, 1 vallástestvér az egész monarchiában. A békében is láttuk ezeket a sebeket. A háboruban annál inkább. Ez indított minket arra, hogy javaslatunkat beadjuk, s ha mást nem — úgy gondoltuk — legalább ezt iktassuk törvénybe.

Szentiványi Árpád ker. felügyelő Gyurácz püspök indítványához csatlakozik. Lehetetlen, hogy a rendelkezésre álló 2 hónap alatt a javaslatokat letárgyaljuk. A katonai lelkészek ügyét ezidőszerint rendezni, kivihetetlennek tartja. A háboru olyan viszonyokat fog felszínre hozni, hogy egészen másképpen fog kellene intézkedni. Még a háboru után sem azonnal, csak egy két év múlva legyen a zsinat újból megkerve.

Zsilinszky Mihály azt hiszi, hogy ez a nagy kérdés méltó, hogy foglalkozzunk vele. De szerinte nem tartozik a zsinat elé, hanem az egyház előjáróinak természetes kötelessége a magok helyén, a kormánynál, ha kell Ő Felségénél is megjelenni s követelni törvényes jogaink érvényesítését, mert a katolikusoknak nincs több joguk, mint nekünk. Ehhez nem kell zsinat, ez a gyakorlati élet parancsa.

Fischer Miklós osztja azt a nézetet, hogy ebben az ügyben az egyetemes közgyűlés intézkedhetik. A mandátum 3 évre szól a jog tehát ez idő lejártával megszűnik. Azt tartja, hogy azon nézet, mely szerint a zsinat is, úgy mint a parlament hosszabbítsa meg a mandátumokat, nem helyes és nem viheto keresztül. De nincs kényszerítő ok sem arra, hogy a zsinati munkát lázasan folytassuk. Sőt be kell várnunk a háboru által okozott új viszonyok kialakulását. Csatlakozik Gyurácz püspök indítványához.

Janoska György jegyző a katonai lelkészet zsinatiilag való elintézését szintén nem tartja kivihetőnek. Ha van ügy, a mely el van hanyagolva, akkor a katonai lelkészet ügye az. Eddig is volt törvényes alapunk: az 1848 évi XX. tcz. Dr. Szeberényi János Mihály „A két prot. felekezet föderációja a cs. és kir. hadseregben“ című könyvére hívja fel a figyelmet, mely a 60. években jelent meg. Törvényes intézkedésre nincs szükség, és a végrehajtó hatalomnak joga és kötelessége, vagyis az egyetemes elnökségnek. Támogatja Gyurácz püspök indítványát.

Báró Prónay elnök a felszólalásokból megállapítja, hogy a zsinati tagok nem kívánják az érdemleges tárgyalást. A megfelelő formát kell tehát a zsinat befejezéshez keresnünk, s erre vonatkozólag az ügyrend megadja az utbaigazítást. A másnapi zsinati ülés formáságainak megbeszélése után az értekezlet véget ért.

Október 4-én reggel 9 órakor a **zsinati ülést** istentisztelet előzte meg, melyen *Bognár Endre* zsinati jegyző, egyet. gyámintézeti elnök mondott magas és felemelő oltári imát.

Béke a hareban.

Csendes, szép ünnepe volt a budapesti evang. magyar egyháznak. Borongós őszi, szomorú az első októberi vasárnap, de ott a Balassa utcai egy emeletes házban az áhítatnak fölemelő érzése vonja a magasba azokat a lelkeket, akik megjelentek azon az első házi buzgólkodáson, amelyen Raffay Sándor lelkész, pappá avatásának 25. évfordulóján buzgó munkálkodásának és fáradhatatlan gyűjtésének eredményeként magasztos rendeltetésének átadja azt az egyházunk történetében korszakot alkotó Szeretetházat, amely az árváknak és elhagyottaknak van hivatva hajlékot és menedéket nyújtani s közegyházunkat ellátni az annyira hiányzó diakonisszákkal, a belmisszióknak e buzgó és hivatott munkásaival.

E Szeretetház megalkotásának eszméje évek óta érlelődött, a tulajdonképeni gyűjtés azonban csak 1915. szeptemberében indult meg az első 50 koronás adománnyal s hogy a nemes gondolat alig egy esztendő leforgása alatt

már testet ölthetett, az a hivek áldozatkészségén kívül elsősorban az eszme fölvetőjének, szorgos munkásának s a gyűjtés buzgó eszközlőjének, Raffay Sándor, lelkésznek az érdeme, aki e maradandó és szép alkotással kitörölhetetlen betűkkel írta be nevét a pesti magyar egyház életének történetébe.

Az első alapítványt zólyomi dr. Wágner Géza tette 1913-ban 12,000 koronával a diakonissza alapra. Egy árvaház alapítására Éles Henrik hagyott 25.000 koronát. Kakas Lidia 1914-ben a Szeretetház céljára hagyta Balassa utcai házát, amelyben most már magukkal tehetetlen aggok, elhagyott árvák áldhatják nemes porait. A Tabitha nőegylet 53,000 kor.-t, Kéler Napoleon 40,000 kor.-t adva a nemes célra néhai Kéler Terézia hagyatékából. Ezt a tekintélyes alapot növelték Prónay Róza és Irma bárónők 10—10 ezer koronás adományai, majd Jász Ágostonné 2000 koronával, az evang. polgári iskolák önképzőköre, özv. Düringer Jánosné, Méhnert Ernő és neje és Kéler Napoleon járultak hozzá 100—100 koronával s az a gyűjtés folyamán beérkezett sok kisebb-nagyobb adomány — a gazdagok százasai, meg a szegények fillérei — tette lehetővé, hogy Szeretetházunk áldásos működését már most megkezdhesse. Egyelőre ugyan csak 14 szegény, sorsüldözöttnek adhat menedéket, akiknek négy diakonissza viseli gondját, de a kezdet szép sikere biztató jövővel kecsegtet.

Maga a megnyitó ünnepély a maga egyszerűségében könnyekig megindította a résztvevőket.

Diadalénekeknek, az Erős várunknak erőteljes akkordjai vezették be Raffay Sándor lelkésznek Ap. esel. 7:33. alapján művészi módon fölépített, erős hittől áthatott, az Isten megsegítő kegyelmét dicsőítő beszédét s azt a buzgó, szívből fakadt imádságot, amellyel a Mindenhatónak áldását kérte arra az alkotásra, amely a legfőbb törvénynek, a

szeretetek van szentelve.

E buzgólkodás után Dr. Mágócsy-Dietz Sándor egyházfelügyelő köszönte meg szép szavakkal Raffay Sándor lelkesnek a Szeretetház létrehozása körül kifejtett buzgó és fáradozhatatlan munkálkodásának és Dr. Moravesik Ernő, Emil, egyetemi tanár üdvözölte őt 25 éves jubileuma alkalmából, amelynek gyönyörű, tündöklő koronáját alkotja ez a nemes rendeltetésének most átadott Szeretetház.

Érenél maradandóbb emléket biztosít ez az alkotás létrehozójának és az áldozatkész hiveknek egyaránt. Mi örömmel sietünk üdvözlésükre, mert e Szeretetház megalkotásában újabb és erős biztosítékát látjuk annak, hogy egyházunkban nem hiányzik az alkotó erő s a hivek áldozatkészsége, csak legyen és akadjon buzgó, alkotni vágyó és tettekre kész vezető, aki a lelkeket valamely nemes cél érdekében csoportosítani tudja.

Örömmel üdvözöljük a Szeretetházat, országunk első gyülekezetének e nagy alkotását s bizunk, hogy közegyházunk életében ez a diakonissza anyaintézet a szebb és nagy jövődönék szívesen fogadott előfutárja, amellyel — úgy hiszünk — véget ért a pusztulással fenyegető, passzív szemlélődés korszaka s mi az aktivitás, az alkotások terére léptünk.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Jubiláris gyűjtésünk.

A mi egyházunkban a domináló kérdés: pénzkérdés. Mi, akik szinte hivalkodásig menő önérzettel az evangéliumtól lelkezettnek valljuk magunkat, lépten-nyomon a pénzben rejlő lehetőségek sokszor irreális elgondolásával bibelőlődünk. Ha egy amerikai milliárdos egyházunkra hagyná vagyonát, tehát ha meg volna, ami nincs: a legnagyobb a legtehetetlenebb zavarba jutnánk. Igy? A nincs a mi tőkénk; ez a flasztrom, ez a menedék; és ez indokolatlan eljárásunk — indoka. Dalljuk be: a pénzhianyra fogjuk a mi akcióképtelenségünket, pénzhianyunkat nevezzük el, — óh mi hizelgő diagnózis! — lelkesedéshianyunkat; pénzt kérünk, mikor szíves, lelkes munkát várnánk; gyűjtünk, mikor a monumentális alkotást tett alá kellene vennünk.

Itt vannak a gyűjtő-ívek a lelkeszi irattárban, csak azt szeretnők megkérdezni küldőiktől:

mit és mennyit várnak? Megkérdezni; őszintén hiszik-e a nagynumerusos eredményt? Most, amikor népünk adótfizető munkáskezű kenyerkeresői elmentek s a sok izmos kar, a sok kemény láb, vagy a sok daliás test ott maradt a vérvirágos mezőn, és az operáló asztalon most, amikor egyházközségünk háztartásában ijesztően növekedik az adóhátralék, most akarunk nagy, impozáns összeget előteremteni?

Még hozzá minő látni nem akarás! Ahelyet, hogy egyházegyetemünk és gyámintézetünk egyértelműen és egyöntetű tervszerűséggel, egységesen járna el, külön bocsát ki adakozási felhívást és külön célra de egy alkalomból rendel el gyűjtést. Jó. Amelyik szív ma erezni tudja a többi száz és százezer szív fájdalmát, az most is elfelejt számolni s adni fog, míg lesz mit. Azok a források, melyekből a kárpáti falvakra, a vak katonáknak, a rokkantáknak és minden más hadi jótékonyági akcióra gyűltek a százezrek, sőt a milliót meghaladó adományok, a kis erszények, de nagy szívek itt vannak. Népünk, a mi evang. népünk, ez a esodás erejű, kiapadhatatlan áldozatkészségű jótékonyági alany a háborus nyomor fokozásával egyenlő arányban növekedő adakozáskészséggel áll minden jó ügy kibontott zászlaja alá.

Ámde nem lehet teljes sikert remélni más gyűjtési akciónak, csak *annak amelyik a hadi szeretelmunkába kapcsolódik*. Ma első sorban magyarok, először a nemzettest, a nagy erőfeszítésben remegő, vérző-verejtékező nemzetorganizmus szervei vagyunk. Öncélunk nincs, sem egyéni sem szociális életünkben: az egyéni élet — legyen az bár egyházi élet is — minden kiküzdött, felhalmozott erőtartalékát bele kell ömlesztelnünk az egyetemesség organizmusába. Ma bűn — kimondom ezt — bűn az erőt megbontani, de épp oly erény, épp oly áldásokat rejtő okos és nemes eljárás a ma még meg nem mozdult, a nagy erőhatások összetevői közé be nem sorozott erőtartalékok felvonultatása a mentő szeretet arevonalára. Egyházunknak ott a helye. Ma a reformáció jubileuma nálunk csak a szeretetalkotásban, a hadi erőszolgáltatásban, tehát a sebek gyógyításában állhat. Moratóriumot könnyörögjünk az időtől, mely kérlelhetetlenül visz magával a nagy számonkérő, a szemünkbe-lelkünkbe pillantó évforduló felé: a mi ünnepünk a tények szépségében, a tények időszerűségében állhat.

Meggondoltuk-e, hogy az evangélium ügye, a reiformáció gondolatainak győzelmes érvényesülése, a mi hadi szerencsénkkel áll, vagy esik? Tehát az lesz a mi legóhajtottabb, imáinkkal lekönyörgött dicső jubileumunk, ha a nagy viharból diadalmasan kikerülő nemzetünk dicsőségében állunk meg majd az ünnepen s kezünkben a rokkantak s az árvák kezét fogva hódolunk meg Lutherünk, a faja géniuszának értékét megsokszorozó nagy germán előtt s elmondjuk neki: „ma a Te nagy lelked megértésére számítva a szeretet tényeivel ünnepeink Téged, most hogy a Duna és Tisza vidékén a Te lelked gondolatai nemzedékeket taníthatnak és erősíthetnek, azt véreink hősiessége s a Te néped kemény hűsége szerezte meg!“ . . .

Tehát ne idegeskedjünk; ne kapkodjunk. Ne vonjuk el a segítő erőt az egyetemes, építő és gyógyító munkától, inkább szorosabban kapcsolódjunk bele.

Gyámintézetünk a halasztást nem szenvedhető egyházi inséget szanalja a rendelkezésére álló anyagi segítő erővel, de amennyit lehet juttasson az egyetemes, s háborus nyomor csökkentésére. Dicséret neki az idők lelkét megértő programmért melylyel gyűjtési felhívásában lekötelezte magát a háborus szeretetakcióhoz esatlakozásra.

Igazi sikert, erkölcsit és anyagit csak úgy várhatunk és úgy vihatunk ki, ha jubiláris gyűjtésünk háborus jótékonyági céllal intonáltatik.

— szikla —

B E S Z É L E T.

Ötven éves papi jubileum. Szept. hó 20-án ünnepelte 50 éves papi jubileumát Horváth Sámuel téti lelkész, a győri egyh. ker. esperese a dunántuli egyh. megye főjegyzője meghitt, meleg családi körben. Az Urnak hűségese sáfárját Madár Mátyás üdvözölte a legbensőségesebb szeretet hangján. Madár Mátyás esperes jókívánsága és üdvözlése jól esik nekünk is, jól esik örömben és boldogságban látni az olyan munkást, ki soha sem vágyott kitüntetésre, ünneplésre, ki minden örömet jól végzett munkájában lelte. Ad multos annos.

Hymen hír. Grósz János tart. tábori lelkész (Sterthal) és Lui Erzsébet nürnbergi apólonó jegyet váltottak. Sok szerencsét!

Hymen hír. Szeptember hó 14-én vezette oltárhoz Szalontay Oszkár sajtórédei lelkésztestvérünk Pozsonyban Freuszmuht Margitkát, Freuszmuht Frigyes pozsonyi iskola-igazgató kedves leányát. A házasság szerző Isten jósága fokozza az új párban a szeretetet.

Lelkészbeköltetés. Szeptember hó 10-én iktatta be Terray Gyula főesperes, udvari tanácsos Szalontay Oszkár lelkészt a sajtórédei egyházba. Az ünnepélyen Gömör vm. társadalmának több kitűnősége vett részt. Legyen Istennek bőséges áldása az új pásztoron és munkásságán.

Ahikről megfeledeznek. Amikor az egyet. nyugdíjintézet a lelkészek nyugdíját megállapította, azt a békés és nem a mai rendkívüli idők számára állapította meg. Az a szerény nyugdíj rendes időben elég arra, hogy az Urnak szerény szolgája takarékosan megélhessen belőle.

De hogy élhessenek meg belőle a nyugdíjas lelkészek, özvegyek, árva most, amidőn a

világháboru 5—600 százalékkal megdrágította az életet. Mit csináljunk, mihez fogjunk, milyen mellékkeresethez lássunk?!

Ha a tisztviselői osztályt tekintjük, annak jövedelmét emelte az állam, a tényleges lelkészek is részesülnek drágasági pótlékban az állam és egyházaik részéről, holott talán sok falusi lelkésznek erre szüksége nincsen, mert amilyen mértékben drágult az élet, annyival drágábban adnak tul terményeiken. (Nem is kapott mindenki! Szerk.)

Mindezek dacára, tekintettel a rendkívüli időkre, rendkívüli forrásból, az állampénztárból kapnak a tényleges lelkészek drágasági pótlékokat. Mi örvendünk annak, hogy egyházunk oszlopai órállói, a rendkívüli időkre való tekintetből gondoskodtak arról, hogy rendkívüli segélyben részesülnek, de egyben fájó érzés tölti el szívünket hogy amikor a tényleges lelkészek számára segélyt kértek, a nyugdíjasokról, özvegyekről, árvaokról megfeledeztek. Mert szinte hihetetlen, hogy az állam, amely a ténylegeseknek némi segélyt nyújt, azt a nyugdíjasoktól megtagadta volna.

Hisszük és reméljük, hogy ha egyházunk oszlopai az államnál kopogtatnak, úgy az állam a nyugdíjasoktól sem vonja meg a rendkívüli segélyt, amíg a rendkívüli idők tartanak!

Egy nyugdíjas.

Gurátz Ferenc püspök, aki az egyh. kerület örömeire tisztét az új püspök megválasztásáig — illetőleg beiktatásáig még tovább betölti, hivatalos eljárás végett a napokban Sopronban tartózkodott. Szeptember 28, 29 és 30-án a 4-ik évfolyamot végzett teológusok szak- és lelkészi vizsgáján elnökölt, okt. 1-én pedig — talán mint utolsó nagyobb és kihatóbb püspöki funkciót — a lelkészi vizsgát sikeresen megállt 8 hitjelölt felszentelését végezte. Ezen alkalommal úgy a soproni felső esperesség mint azonkívül a soproni gyülekezet is felhasználták arra, hogy Scholtz Ödön esperes, illetőleg a felszentelési ünnep után, Zergényi Jenő gyűl. felügyelő vezetése alatt küldöttségileg megjelentek a püspök előtt s kifejezték előtte azon mély hálát és köszönetet, melyet a gyülekezetek és hívek személye iránt több mint két évtizeden át oly példás hűséggel és áldott eredménnyel betöltött főpásztoriműködéséért érdemelt.

Haboldon, a soproni felső egyházmegye ezen kies fekvésű szép gyülekezetében vasárnap okt. hó 1-én volt a lelkészválasztás s a hívek egyhangulag Kirchnopf János borostyánkői lelkészt választották meg bold. Pieler Mátyás utódjává.

Kántortanítónő választás. A szendi egyház hősi halált halt volt tanítója: Kovács Sándor helyére az egyhm. közgyűlés Kovács Esztert, a megboldogult nővérét választotta meg egyhangú lelkesedéssel kántortanítójául. A tanítónőt Piri Károly szendi lelkész iktatta hivatalába.

Kókai Lajos kiadásában
Budapest, IV. ker. Kamermayer Károly-utca 3. szám megjelent

ág. h. ev. vallástani kézikönyvek

Batizfalvy István — Bereczky Sándor. Bibliaismertetés ev. középiskolák felsőbb osztályai számára 5. kiadás	2.—	Hetvényi Lajos. A keresztényen egyház rövid története	Hor. 1.—
Bereczky Sándor. Ószövetségi élet- és jellemképek s tanítások. Középiskolák, polgári és felső leányiskolák I. osztályának használatára. 7. kiadás	1.—	— Keresztényen vallástan. Középisk. IV. o. számára	1.—
— Jézus élete és tanítása. Középisk., polgári és felső leányisk. II. oszt. használatára. 7. kiadás	1.—	— Az evang. keresztényen világnézet. VIII. o. számára	2.—
— Keresztényen hittan és erkölestan. Középiskolák, polgári és felső leányisk. haszn. 6. javított kiad.	1.20	Kaczián János. Bibliai történetek, 3 kiadás kötve	.80
— Keresztényen egyház rövid története elemi iskolák felső, polgári és középisk. alsó o. számára 9. kiad.	1.—	Klaar Fülöp. Dr. Luther Márton kis kátéja	.60
— Az egyetemes keresztényen egyház története. Középiskolák VI. osztálya számára. 2. kiadás	2.40	— Úgyanaz (Előbbinek a szövege)	.24
— Az egyetemes keresztényen egyház története. A középiskolák VII. osztálya számára 2. kiadás	2.—	— A keresztényen anyaszentegyház rövid története. Népiskolák felsőbb osztályai számára	.60
Blatniczky Pál. A keresztényen egyház rövid története. Elemi és polgári iskolák számára	.60	Kovácsics Gyula: A keresztényen egyház rövid története	.30
Frenyó Lajos. A keresztényen megalapozásának története. Középisk. V., hadapródisk. I. oszt. számára	1.50	Pály József: A keresztényen anyaszentegyház története. Prot. középisk., tanítóképzők és fels. leányisk. sz.	2.—
— A Megváltó eljövételének előkészítése az Ószövetségben. Közép-, polgári-, felső leányiskolák és hatonai alreáliskolák I. osztálya számára	1.—	Raffay Sándor. Ev. konfirm. kát. a. 4. kiad. kötve	.50
Györy Vilmos. Dr. Luther Márton kis kátéja	.70	— Az evang. népisk. vallástani tanítás módszertana	—
		Rédet Károly. Bibliai történetek. L. o. mi népiskolák I—IV osztálya számára	—
		— Bibliaismertetés. A népiskolák V—VI-ik és az idegen közép és polg. isk. I. II. o. szám. Ára kötve	.50
		— A ker. anyaszentegyház története. A népiskolák V.—VI. s az idegen közép- és polgári iskolák III. o. számára. Ára kötve	.70
		Schmid Károly Jenő. Keresztényen vallástan	1.—
		Dr. Széchenyi Ödön. Az evang. vallástan a középisk. VIII. o. sz.	1.60
		Zsili M. Hit- és erkölestan felsőbb. oszt. számára	1.50

Mutatványpéldányt ingyen küldök.

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, urvacsora-kelyhek, keresztelő kannák, oltári gyertyatartók, borkanecskók. — Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, chinaezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. — Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Boros-nyomda Rákosligetén Budapest mellett.